

UCHWAŁA Nr/..../2026
RADY GMINY PRZELEWICE
z dnia 2026 r.

w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2026-2029

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r., 1153 ze zm.) w zw. z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., 2151), art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2023r., 1939) oraz art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2024 r., 1670) Rada Gminy Przelewice uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2026-2029, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2026 r.

UZASADNIENIE

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane, nie później niż do 31 marca danego roku przyjąć nowe, wspólne, gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Znowelizowane przepisy prawa wydłużyły do 4 lat okres na jaki przyjmowane są nowe programy. Nowym elementem gminnych programów stają się również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom (zwany w dalszej części Programem) jest wspólną nazwą dla Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026- 2029 i stanowi kontynuację oraz uzupełnienie wcześniej prowadzonych w gminie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom . Program obejmuje zadania własne gminy, które stanowią część strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zadania te wynikają bezpośrednio z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151) oraz działania własne gminy w obszarze profilaktyki narkomanii, które wynikają z art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j.Dz.U.2023 poz. 1939). Ponadto w świetle ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670) zarówno zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, jak i zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii, realizowane są w oparciu o cele Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, który został przedłużony do końca roku 2026.

Niniejszy Program dotyczy celu operacyjnego 2: *Profilaktyka uzależnień, w ramach którego realizowane będą zadania z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych zachowań (uzależnienia behawioralne).*

Głównym założeniem Programu jest ograniczenie występowania negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania środków psychoaktywnych, w tym przemocy w rodzinie poprzez intensyfikowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień, wzrost społecznej świadomości związanej z tą tematyką, integrację społeczną osób uzależnionych oraz doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację Programu.

Finansowanie zadań określonych w Programie opiera się o środki własne samorządu gminy, przy czym zaznaczyć należy, że głównym źródłem finansowania są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

projekt

Załącznik
do Uchwały Nr/2026
Rady Gminy Przelewice
z dnia lutego 2026 r.

GMINNY PROGRAM PRZCIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM NA LATA 2026-2029

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

Zgodnie z obowiązującym od 1stycznia 2022r. stanem prawnym, jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane, nie później niż do 31 marca 2022r. przyjąć nowe, wspólne, gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Znowelizowane przepisy prawa wydłużyły do 4 lat okres na jaki przyjmowane są nowe programy. Nowym elementem gminnych programów stają się również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom (zwany w dalszej części Programem) jest wspólną nazwą dla Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026- 2029 i stanowi kontynuację oraz uzupełnienie wcześniej prowadzonych w gminie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Patologiom Społecznym . Program obejmuje zadania własne gminy, które stanowią część strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zadania te wynikają bezpośrednio z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151) oraz działania własne gminy w obszarze profilaktyki narkomanii, które wynikają z art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j.Dz.U.2023 poz. 1939.). Ponadto w świetle ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670) zarówno zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, jak i zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii, realizowane są w oparciu o cele Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2026. **Niniejszy Program dotyczy celu operacyjnego 2: *Profilaktyka uzależnień, w ramach którego realizowane będą zadania z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków i zachowań (uzależnienia behawioralne).***

Głównym założeniem Programu jest ograniczenie występowania negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania środków psychoaktywnych, w tym przemocy w rodzinie poprzez intensyfikowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień, wzrost społecznej świadomości związanej z tą tematyką, integrację społeczną osób uzależnionych oraz doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację Programu.

II. PODSTAWA PRAWNA

W realizacji zadań zawartych w Programie szczególne zastosowanie mają następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939);
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przelewice na lata 2021 – 2027;
- Ustawa z dnia 11 września 2015r. o Zdrowiu Publicznym (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 1670);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30.03. 2021r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na 2021 – 2026 (Dz.U. z 2021r. poz.642);
- Uchwała Nr XXXV/543/18 z dnia 26 września 2018 r. Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w sprawie przyjęcia „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2022 - 2026";
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
- Rekomendacja Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania, finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

I. BENEFICJENCI PROGRAMU

Program jest skierowany do wszystkich mieszkańców Gminy Przelewice, którzy spotykają się ze zjawiskiem nadużywania alkoholu, narkotyków, uzależnień behawioralnych i jego konsekwencjami.

W szczególności beneficjentami są:

- dzieci i młodzież zagrożona uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, zachowań oraz ich rodzice, opiekunowie,
- osoby dorosłe zagrożone uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, zachowań i ich rodziny,
- osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków, zachowań i ich rodziny,

- osoby współuzależnione, Dorosłe Dzieci Alkoholików i ofiary przemocy w rodzinie,
- osoby zawodowo zajmujące się profilaktyką, rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

II. KOORDYNATOR PROGRAMU

Koordynatorem i podmiotem odpowiedzialnym za przygotowanie i realizację Programu jest zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ustawy o o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach. Finansowanie zadań opiera się o środki własne samorządu gminy, przy czym zaznaczyć należy, że głównym źródłem finansowania są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Wszelkie zadania związane z profilaktyką problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii mogą być realizowane wspólnie z organizacjami pozarządowymi, które w swoim statucie mają zawarte powyższe działania.

III. PARTNERZY I REALIZATORZY PROGRAMU

1. Urząd Gminy w Przelewicach;
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ;
3. Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach;
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
5. Placówki oświatowe;
6. Komenda Powiatowa Policji w Pyrzycach;
7. Sąd Rejonowy w Stargardzie ;
8. Prokuratura Rejonowa w Pyrzycach;
9. Placówki terapii i leczenia uzależnień;
10. Jednostki organizacyjne Starostwa Powiatowego w Pyrzycach.
11. Organizacje pozarządowe

IV. DANE DEMOGRAFICZNE

Gmina Przelewice to gmina wiejska. Należy do województwa zachodniopomorskiego, powiatu pyrzyckiego. Liczba mieszkańców gminy na dzień 31.12.2024r. wynosiła: **4713** w tym kobiety : **2352**, mężczyźni: **2361**. Sytuacja demograficzna Gminy Przelewice w latach 2022–2024 charakteryzuje się wyraźną i systematyczną tendencją spadkową liczby mieszkańców. Z roku na rok populacja gminy ulega zmniejszeniu, co świadczy o

utrwalającym się procesie depopulacji. Zjawisko to ma charakter trwały i wynika przede wszystkim z niekorzystnego bilansu naturalnego, czyli przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń, a także z prawdopodobnego odpływu migracyjnego, zwłaszcza osób młodych i w wieku produkcyjnym. Struktura płci w całym okresie pozostaje względnie wyrównana, z niewielką przewagą mężczyzn, co jest typowe dla gmin wiejskich i nie wpływa istotnie na ogólny obraz sytuacji demograficznej.

W latach 2022–2024 widoczny jest postępujący proces starzenia się ludności.

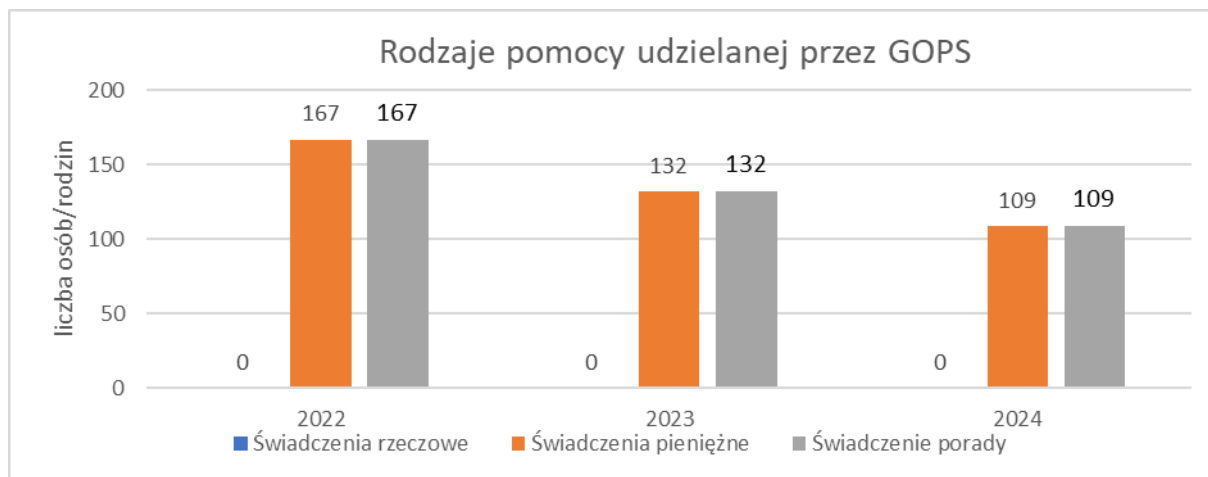
Najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym, jednak bardzo wyraźnie zaznacza się również wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, szczególnie kobiet. Zjawisko to potwierdza występowanie feminizacji starości oraz wskazuje na rosnące potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej. Jednocześnie udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym pozostaje stosunkowo niski, co oznacza słabą zastępowalność pokoleń i zapowiada dalsze pogłębianie się niekorzystnych trendów demograficznych w przyszłości. Taka struktura wieku prowadzi do wzrostu obciążenia demograficznego i stopniowego zmniejszania potencjału zasobów pracy.

Podsumowując, lata 2022–2024 w Gminie Przelewice to okres pogłębiających się niekorzystnych procesów demograficznych. Gmina doświadcza systematycznego spadku liczby mieszkańców, utrzymującego się ujemnego przyrostu naturalnego oraz wyraźnego starzenia się ludności. Struktura wieku coraz bardziej przesuwana jest w stronę dominacji osób starszych, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do ograniczenia rozwoju społeczno-gospodarczego, zmniejszenia lokalnych zasobów pracy oraz wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne. Sytuacja ta wskazuje na konieczność podejmowania działań prorodzinnych, wspierających osiedlanie się młodych mieszkańców oraz poprawiających atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i pracy.

V. METRYKA GMINY

1. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

<i>Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin ogółem	167	132	109
W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	10	8	7

<i>Powody przyznawania pomocy społecznej</i> (liczba osób)			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Niepełnosprawność	43	43	39
Bezrobocie	61	46	38
Ubóstwo	60	51	44
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	9	8	2
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	51	49	48
Alkoholizm	10	8	7
Przemoc	4	2	2

<i>Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Pracuje	5	3	3
Pracuje dorywczo	3	4	5
Nie pracuje	61	41	35
Na rencie	16	14	12
Na emeryturze	7	5	3
Na zasiłku dla bezrobotnych	6	5	3
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	55	39	35

2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GKRPA			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogólne posiedzenia Komisji	4	6	5
Przeprowadzono rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	9	11	9
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	1	1	0
Post. opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów	7	4	3
Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Wniosków o leczenie odwykowe	4	6	6
Obecnie rozpoczętych spraw	4	4	6
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	0	2	2

3. Rynek alkoholowy

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
do spożycia poza miejscem sprzedaży:			
do 4,5%	17	15	14
od 4,5% do 18%	16	13	12
powyżej 18%	11	10	9
do spożycia w miejscu sprzedaży:			
do 4,5%	1	1	1
od 4,5% do 18%	1	1	1
powyżej 18%	1	1	1

4. Placówka wsparcia dziennego

	Liczba
Liczba placówek:	1
Dzieci:	15
W tym z rodzin alkoholowych:	3
Liczba zatrudnionych wychowawców:	1

VI. SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Zjawiska patologii społecznej

Poniższe tabele przedstawiają dane pozyskane od Policji

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	53	53	43
Liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	14	6	15
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	26	22	22
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej pod wpływem alkoholu/narkotyków	10	7	6
Zakłócanie porządku publicznego	38	25	47

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej	7	9	10
Liczba ofiar przemocy domowej:			
○ Kobiety	6	5	8

○ Mężczyźni	1	1	2
Liczba sprawców przemocy domowej:			
○ Kobiety	0	2	0
○ Mężczyźni	7	3	5

KLASYFIKACJA PRZESTĘPSTW			
2022 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	5	5	5
Groźby karalne	1	1	1
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	3	3	3
2023 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	4	2	4
Groźby karalne	3	2	3
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	7	5	6
2024 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	5	2	4
Groźby karalne	1	0	1
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	5	2	3

Liczba założonych Niebieskich Kart			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem NK	11	11	16

Instytucje zakładające Niebieskie Karty w 2023 roku:	
Nazwa instytucji:	Liczba kart:
Ośrodek Pomocy Społecznej	3
Policja	12
Placówki edukacyjne	1

Liczba incydentów związanych z przemocą domową zgłoszonych w latach:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	2	4	6
Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	14	16	27
Kobiety	11	13	17
Mężczyźni	2	2	4
Dzieci (do 18 r.ż.)	1	1	6
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	14	16	26
Kobiety	0	2	2
Mężczyźni	14	14	24
Liczba interwencji Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z przemocą domową:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	14	16	26
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy domowej:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	14	16	27
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjnoedukacyjne:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.

Ogółem	0	5	5
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	4	5	6
Rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w 2024 roku:			
Rodzaj pomocy:	Liczba osób:		
Pomoc psychologiczna	16		
Pomoc prawna	2		
Pomoc materialna (np. zakwaterowanie, żywność):	6		
Praca socjalna	26		

2. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

W 2022 roku realizowano kilka kluczowych programów profilaktycznych skierowanych do młodzieży i ich otoczenia, w tym programy rekomendowane takie jak „Unplugged”, „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Przemoc i agresja”, „Deбата” oraz „Szkoła dla rodziców”. W działaniach tych uczestniczyło 350 uczniów, 55 nauczycieli oraz 291 rodziców. Pokazuje to szeroki zakres oddziaływań, obejmujący nie tylko dzieci i młodzież, ale także osoby dorosłe odpowiedzialne za ich wychowanie i edukację.

W 2023 roku oferta profilaktyczna została poszerzona m.in. o temat cyberprzemocy oraz program „Cukierki”, przy jednoczesnym utrzymaniu programów rekomendowanych takich jak „Unplugged”, „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Deбата” i „Szkoła dla rodziców”. Liczba uczestników wzrosła w każdej grupie: w działaniach wzięło udział 363 uczniów, 56 nauczycieli oraz 310 rodziców. Wskazuje to na rosnące zainteresowanie programami profilaktycznymi oraz na zwiększający się zasięg podejmowanych działań.

W 2024 roku zakres tematyczny profilaktyki został jeszcze bardziej rozszerzony. Oprócz programów takich jak „Unplugged”, „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Deбата” i „Szkoła dla rodziców” realizowano również „Trening umiejętności społecznych”, zajęcia dotyczące cyberprzemocy oraz programu „Współczesne narkotyki”. W tym roku odnotowano najwyższą liczbę uczestników: 371 uczniów, 54 nauczycieli oraz 319 rodziców. Świadczy to o systematycznym wzmacnianiu działań profilaktycznych i ich coraz szerszym oddziaływaniu na społeczność lokalną.

Całościowo w latach 2022–2024 widoczny jest wyraźny wzrost liczby osób objętych profilaktyką, szczególnie wśród uczniów i rodziców. Liczba uczniów uczestniczących w programach zwiększyła się z 350 w 2022 roku do 371 w 2024 roku, liczba rodziców z 291 do 319, a liczba nauczycieli utrzymywała się na stabilnym poziomie, wahając się między 54 a 56 osobami. Pokazuje to, że działania profilaktyczne w gminie mają charakter systematyczny, są coraz bardziej rozbudowane tematycznie i obejmują coraz większą część lokalnej społeczności szkolnej.

IX . DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH W GMINIE PRZELEWICE

Na zlecenie Gminy Przelewice została przeprowadzona przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie, diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Gminy Przelewice. Podstawowym zadaniem diagnozy jest dostarczenie wiarygodnych danych, które umożliwią skuteczne planowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających osoby oraz rodziny zmagające się z problemami uzależnień. Analiza wyników badań ankietowych, połączona z przeglądem statystyk, pozwala lepiej uchwycić potrzeby mieszkańców i wskazać te obszary, w których interwencja jest najbardziej pilna.

Raport prezentuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w czwartym kwartale 2025 roku. Obejmuje on najważniejsze zagadnienia związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, narkotyków i dopalaczy, uzależnieniami behawioralnymi oraz postawami społecznymi wobec tych zjawisk. Dane uzyskano w ramach anonimowych badań ankietowych zrealizowanych w Gminie Przelewice wśród trzech grup: dorosłych mieszkańców, sprzedawców napojów alkoholowych oraz dzieci i młodzieży szkolnej. W procesie opracowania diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych dla Gminy Przelewice zastosowano dwie komplementarne metody badawcze: CAWI (Computer-Assisted Web Interview) oraz PAPI (Paper-and-Pencil Interview).

Metoda **CAWI** polega na wspomaganiem komputerowo wywiadzie realizowanym przy użyciu strony internetowej. Jest to technika szeroko stosowana w badaniach ilościowych rynku i opinii publicznej, umożliwiająca zebranie danych od dużej liczby respondentów w krótkim czasie. W badaniu CAWI **uczestniczyli uczniowie**, którzy wypełniali ankiety elektroniczne w dogodnym dla siebie momencie. Takie rozwiązanie zwiększa komfort

respondentów i sprzyja szczerości odpowiedzi, co ma szczególne znaczenie przy pytaniach dotyczących kwestii wrażliwych, takich jak doświadczenia związane z problemami społecznymi. Do realizacji badania wykorzystano program CORIGO, rekomendowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE), który pozwalał na sprawne przygotowanie kwestionariusza, automatyczne zbieranie danych i wstępne ich porządkowanie, zapewniając wysoką jakość materiału badawczego.

Metoda **PAPI** (Paper-and-Pencil Interview) polega na tradycyjnym wywiadzie papierowym, podczas którego ankieter przeprowadza badanie bezpośrednio z respondentem, zapisując jego odpowiedzi na formularzu papierowym. W badaniu **PAPI uczestniczyli mieszkańcy oraz sprzedawcy**, co pozwoliło uzyskać informacje dotyczące opinii społecznej i lokalnego rynku. Metoda ta umożliwia interakcję z ankietowanym, a także doprecyzowanie pytań w przypadku wątpliwości, co zwiększa wiarygodność i dokładność zbieranych danych.

Łączne zastosowanie obu metod – CAWI oraz PAPI – pozwoliło na uzyskanie pełnego i rzetelnego obrazu lokalnych zagrożeń społecznych, uwzględniającego różnorodne grupy respondentów i perspektywy.

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Przelewice**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział **105** mieszkańców Gminy Przelewice (86% kobiet i 14% mężczyzn) co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji gminy. Średnia wieku mieszkańców wyniosła 42 lata. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym; zagrożenia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagrożenia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy domowej;
- zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagrożenia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;

-zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi takimi jak uzależnieniem od hazardu i zaburzenia odżywiania.

W badaniu wzięli również udział uczniowie Szkół Podstawowych Gminy Przelewice w przedziale wiekowym: klasy 4-6 oraz 7-8, łącznie 147 uczniów. Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec: alkoholu, papierosów, narkotyków, dopalaczy, przemocy i cyberprzemocy, oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności (uzależnienia behawioralne), napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

W niniejszym opracowaniu zostało również przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów Szkół z terenu Gminy Przelewice z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej w 2024 roku. Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co kilka lat według tych samych wystandardyzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2024 roku objęło 6486 uczniów. W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2024.

1. Podsumowanie i wnioski z przeprowadzonej diagnozy.

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Przelewice można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1.1 Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców Gminy Przelewice.

Dorośli mieszkańcy Gminy Przelewice

- W opinii mieszkańców Gminy Przelewice najistotniejszymi problemami społecznymi są zanieczyszczenie powietrza - uzależnienie od alkoholu (80%), uzależnienie od narkotyków, dopalaczy (80%) oraz bezrobocie (78%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: nikotynizm (87%), sieciologizm (86%) oraz alkoholizm (82%).
- Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Przelewice 29% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 33% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Przelewice odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim stopniu ryzyka – większość badanych z rozważą spożywa alkohol – najczęściej kilka razy w roku (49%) oraz kilka razy w miesiącu (12%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (3-4 porcje: 34%, 3-4 porcje: 17%).
- 38% badanych uważa, że w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol, a dla 57% jest tych miejsc za dużo.
- 78% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku, a 50% badanych mieszkańców nie zna miejsc do których po pomoc może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Przelewice jest zauważalnym nałogiem – 76% z badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych, a łącznie 24% badanych pali okazynie oraz regularnie papierosy lub e-papierosy.
- 72% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 28% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Przelewice, jest nie rozpowszechnionym zjawiskiem - 93% respondentów przyznaje, że nie ma doświadczenia z grami hazardowymi.
- 55% respondentów nie ma tendencji do "zajadania" stresów i trudnych emocji, podczas gdy 45% przyznaje się do takiego zachowania. Co więcej, aż 86% badanych nie ma problemów z kontrolowaniem swoich zachowań jedzeniowych, co oznacza, że 14% doświadcza trudności w tym obszarze. Wyniki te sugerują, że problemy

związane z niekontrolowanym jedzeniem w reakcji na stres dotyczą mniejszości z badanych.

- Jak wynika z przeprowadzonych badań 82% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: warsztatów profilaktycznych dla uczniów (31%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (30%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (23%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (9%) oraz pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji (3%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie podejmowanych działań informujących o negatywnych skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.

- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

1.2 Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Przelewice jest obecne. 3% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia oraz zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 19% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Gminy Przelewice. 2% z ankietowanych uczniów klas SP 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. 5% uczniów z młodszej oraz 31% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera. Uczniowie szkół podstawowych Gminy Przelewice najczęściej spędzają przed komputerem do 2 godzin dziennie (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 35%). Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach i wypełnieniu obowiązków są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączyć w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Wnikliwie należy ocenić skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, ponieważ internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 7% młodszych oraz 25% starszych uczniów. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę

do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemu przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.

- Uczniowie w Gminie Przelewice deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają agresji słownej. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
 - uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu, oraz będą miały na celu poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznajomych,

- dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
- kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doбором treści programów komputerowych oraz Internetu,
- podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
- ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
- poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
- poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
- pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.

○ **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**

- ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
- ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
- ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
- ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
- ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
- ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
- ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
- ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.

- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu

1.3 Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy wystarczająco odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.
W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol – 70% sprzedawców zawsze sprawdza dowód potwierdzający pełnoletność klienta, a 30% robi to często.
- Respondenci wskazują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (35%), kilka razy w miesiącu (15%), a 50% deklaruje, że do takich sytuacji nie dochodzi.
- 95% badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie budzącej wątpliwości osobie niepełnoletniej, a pozostałe 5% deklaruje, że nie jest pewna czy sprzedała alkohol osobie pełnoletniej.
- 50% badanych stwierdza, że nie dochodzi do sytuacji spożywania alkoholu w obrębie sklepu.
- Sprzedawcy charakteryzują się **wysoką świadomością konsekwencji picia alkoholu** – 80% badanych nie zgadza się na to, aby kobiety w ciąży piły alkohol, również 85% nie zgadza się na prowadzenie pojazdów mechanicznych po spożyciu oraz 96% badanych uważa, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Rekomendowane działania dla sprzedawców napojów alkoholowych:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych (szkolenie w punktach sprzedaży alkoholu), działania edukacyjne z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty i ulotki, naklejki do umieszczenia w punktach.

- Podejmowanie cyklicznych działań kontrolnych, interwencyjnych a także prewencyjno – edukacyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych np. wykorzystanie procedur badawczo - profilaktycznych.
- Zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych skierowany do sprzedawców napojów alkoholowych występujących do Urzędu Gminy z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
- Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją oraz z organem kontrolnym takim jak GKRPA.

2. Porównanie wyników badań realizowanych w gminie Przelewice w latach 2020 oraz 2026

Porównanie wyników badań przeprowadzonych w 2020 roku z aktualnymi wynikami diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych (2026) dla Gminy Przelewice pozwala na ocenę kierunku zmian zachodzących w obszarze zagrożeń społecznych oraz skuteczności dotychczasowych działań profilaktycznych. Analiza obejmuje trzy badane grupy: dorosłych mieszkańców gminy, sprzedawców napojów alkoholowych oraz uczniów szkół podstawowych.

Dorośli mieszkańcy gminy Przelewice

W obszarze spożywania alkoholu widoczna jest korzystna zmiana w kierunku rzadszego sięgania po alkohol oraz wzrostu liczby osób deklarujących abstynencję. W 2020 roku abstynencję wskazywało jedynie 4% respondentów, natomiast w 2026 roku już 31% dorosłych mieszkańców deklaruje, że nie spożywa alkoholu. Jednocześnie zmniejszył się odsetek osób pijących kilka razy w miesiącu – z 22% w 2020 roku do 12% w 2026 roku. Nadal najczęściej deklarowaną częstotliwością jest picie kilka razy w roku, jednak jej udział również uległ zmniejszeniu z 57% do 49%. Zmiany te świadczą o stopniowym ograniczaniu regularnego spożywania alkoholu i większej popularności postaw abstynenckich.

Wyraźnej zmianie uległa także ocena dostępności alkoholu. W 2020 roku większość mieszkańców uważała, że liczba punktów sprzedaży jest odpowiednia (59%), a tylko 21% wskazywało na ich nadmiar. W 2026 roku aż 57% respondentów uznaje, że punktów sprzedaży alkoholu jest zbyt dużo, przy jednoczesnym spadku liczby osób

uznających ich liczbę za odpowiednią do 38%. Oznacza to wzrost społecznej wrażliwości na problem dostępności alkoholu i większą świadomość jego wpływu na lokalne bezpieczeństwo.

W obszarze nikotyny sytuacja pozostaje względnie stabilna. W 2020 roku 74% mieszkańców deklarowało, że nie pali, a w 2026 roku odsetek ten wynosi 76%. Oznacza to utrzymanie korzystnej struktury postaw zdrowotnych w tym zakresie, przy niewielkim udziale osób palących regularnie lub okazjonalnie.

W zakresie narkotyków i dopalaczy widoczny jest wzrost deklarowanej styczności pośredniej. W 2020 roku 47% dorosłych wskazywało, że zna osoby zażywające substancje psychoaktywne, natomiast w 2026 roku odsetek ten wzrósł do 72%. Może to świadczyć zarówno o większej skali zjawiska, jak i o większej otwartości respondentów w mówieniu o tym problemie.

Istotnym obszarem zmian jest przemoc domowa. W 2020 roku około 23% badanych deklarowało, że w ich otoczeniu występuje przemoc lub, że ją podejrzewają. W 2026 roku 29% respondentów wskazuje, że zna osoby doznające przemocy, a kolejne 33% ma podejrzenia, że może ona występować. Wzrost tych wskaźników należy interpretować jako zwiększenie społecznej świadomości problemu i większą gotowość do jego zauważania.

W zakresie hazardu w 2020 roku 16% mieszkańców uważało uzależnienie od hazardu za problem dość lub bardzo powszechny, a aż 96% nie wiedziało, gdzie można uzyskać pomoc. W 2026 roku 93% dorosłych deklaruje brak osobistych doświadczeń z grami hazardowymi, co pokazuje, że zjawisko to nadal nie ma charakteru masowego, jednak potrzeba informowania o możliwościach uzyskania pomocy pozostaje aktualna.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

W tej grupie widoczna jest jedna z najbardziej wyraźnych i pozytywnych zmian pomiędzy 2020 a 2026 rokiem. W 2020 roku próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie były zjawiskiem częstym – 25% sprzedawców deklarowało, że zdarza się to nawet kilka razy dziennie, a 65% kilka razy w roku. W 2026 roku 50% sprzedawców

wskazuje, że takie sytuacje w ogóle nie występują, a pozostałe odpowiedzi koncentrują się głównie na „kilka razy w roku”.

Bardzo wyraźnie poprawiły się także standardy odpowiedzialnej sprzedaży. W 2020 roku jedynie 10% sprzedawców deklarowało, że zawsze sprawdza dokument tożsamości przy wątpliwościach co do wieku klienta, natomiast 70% robiło to rzadko. W 2026 roku 70% sprzedawców zawsze sprawdza dokument, a pozostałe 30% robi to często. Oznacza to fundamentalną zmianę postaw i praktyk w zakresie ochrony nieletnich.

Zmniejszyła się także skala nieprzyjemnych zdarzeń w obrębie punktów sprzedaży. W 2026 roku 80% sprzedawców wskazuje, że w ostatnich miesiącach nie miało miejsca żadne niepożądane zdarzenie związane z alkoholem, a 90% nie miało potrzeby wzywania służb porządkowych. W 2020 roku takie sytuacje były znacznie częstsze.

Zmiany te świadczą o wyraźnym wzroście profesjonalizmu sprzedawców, skuteczności kontroli, szkoleń oraz działań profilaktycznych w zakresie odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Uczniowie szkół podstawowych

W obszarze alkoholu widoczny jest bardzo wyraźny spadek inicjacji alkoholowej. W 2020 roku próbowanie alkoholu deklarowało 7% uczniów klas 4–6 oraz 21% uczniów klas 7–8. W 2026 roku odsetki te wynoszą odpowiednio 3% i 8%. Oznacza to niemal trzykrotny spadek w starszej grupie wiekowej i wyraźne ograniczenie skali problemu.

W zakresie nikotyny w 2020 roku kontakt z papierosami deklarowało 6% uczniów klas 4–6 oraz 15% uczniów klas 7–8. W 2026 roku do palenia papierosów przyznaje się 19% uczniów klas 7–8, a według danych ESPAD, palenie w ostatnich 30 dniach deklaruje jedynie 2% uczniów, co potwierdza niski poziom bieżącego używania tytoniu. Jednocześnie w starszych klasach pojawiają się sygnały zwiększonej inicjacji nikotynowej, co wskazuje na potrzebę dalszej profilaktyki w tym obszarze.

W obszarze narkotyków i dopalaczy sytuacja pozostaje względnie stabilna i na niskim poziomie. W 2020 roku zażywanie deklarowało 5% uczniów klas 4–6. W 2026 roku wartości te wynoszą 2% w klasach 4–6 i 6% w klasach 7–8, co wskazuje na przesuwanie się ryzyka w stronę starszej młodzieży.

Bardzo korzystna zmiana dotyczy przemocy szkolnej. W 2020 roku jedynie około połowa uczniów deklarowała, że nigdy nie była ofiarą przemocy fizycznej. W 2026 roku odsetek ten wzrósł do około dwóch trzecich uczniów zarówno w młodszych, jak i starszych klasach. Odpowiedzi wskazujące na codzienne doświadczanie przemocy mają charakter marginalny.

W zakresie hazardu i gier internetowych widać zróżnicowane tendencje. W 2020 roku udział uczniów grających w gry internetowe na pieniądze wynosił 10% w klasach 4–6 i 12% w klasach 7–8. W 2026 roku w młodszych klasach spadł do 7%, natomiast w starszych wzrósł aż do 25%. Oznacza to, że choć ogólny poziom zagrożenia pozostaje umiarkowany, to w grupie uczniów klas 7–8 pojawia się nowe, wyraźne wyzwanie profilaktyczne związane z hazardem online i ryzykiem finansowym.

Podsumowanie porównania

Porównanie diagnoz z 2020 i 2026 roku pokazuje, że w wielu kluczowych obszarach nastąpiła wyraźna poprawa sytuacji społecznej w Gminie Przelewice, szczególnie w zakresie inicjacji alkoholowej i nikotynowej wśród dzieci i młodzieży oraz w obszarze odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Zmiany te świadczą o skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych, edukacyjnych i kontrolnych, a także o rosnącej świadomości zarówno młodych mieszkańców, jak i osób dorosłych odpowiedzialnych za ich bezpieczeństwo. Widoczna jest także poprawa klimatu wychowawczego w szkołach oraz większa konsekwencja w egzekwowaniu zasad dotyczących ochrony nieletnich przed dostępem do alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Jednocześnie wyraźnie wzrosła społeczna wrażliwość na problem przemocy domowej oraz na nadmierną dostępność alkoholu. Coraz więcej mieszkańców dostrzega te zjawiska jako realne zagrożenia społeczne, co stwarza lepsze warunki do ich skutecznego ograniczania poprzez wczesną reakcję, współpracę instytucjonalną i rozwój

systemu wsparcia. Zmiana postaw społecznych w tym zakresie jest jednym z najważniejszych efektów długofalowych działań profilaktycznych. Nowymi wyzwaniami, które coraz wyraźniej zaznaczają się w aktualnej diagnozie, są zagrożenia wynikające z funkcjonowania młodych ludzi w środowisku cyfrowym, w szczególności hazard internetowy wśród uczniów starszych klas. Wskazuje to na konieczność rozszerzenia działań profilaktycznych o obszary związane z bezpieczeństwem w sieci, edukacją finansową oraz odpowiedzialnym korzystaniem z nowych technologii. Równocześnie nadal aktualna pozostaje potrzeba dalszego wzmacniania wiedzy mieszkańców na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach uzależnień i przemocy, tak aby system wsparcia był nie tylko dostępny, ale również powszechnie rozpoznawalny i wykorzystywany.

Analiza SWOT sytuacji gminy Przelewice na podstawie zaprezentowanych w diagnozie danych

Mocne strony

- Gmina Przelewice posiada dobrze funkcjonujący system diagnozowania problemów społecznych, oparty na rzetelnych badaniach ankietowych wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz sprzedawców alkoholu. Pozwala to na realne rozpoznanie potrzeb społecznych i dostosowanie działań do rzeczywistych problemów lokalnych.
- Istotnym atutem gminy jest wysoka skuteczność działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży. Wyniki badań wskazują, że młodzież rzadziej sięga po alkohol i papierosy niż ich rówieśnicy w skali kraju, a zachowania ryzykowne związane z hazardem mają ograniczony zasięg. Świadczy to o dobrej jakości programów profilaktycznych realizowanych w szkołach.
- Widoczna jest poprawa klimatu wychowawczego w placówkach oświatowych, w tym zmniejszenie skali przemocy szkolnej. Szkoły pełnią ważną rolę w systemie profilaktyki społecznej i skutecznie wspierają rozwój społeczny uczniów.
- Gmina prowadzi szeroki zakres działań profilaktycznych skierowanych nie tylko do uczniów, ale także do rodziców i nauczycieli. Dzięki temu oddziaływania mają charakter kompleksowy i obejmują całe środowisko wychowawcze dziecka.
- Rosnąca wrażliwość społeczna na problem przemocy domowej i nadmiernej dostępności alkoholu stanowi ważny potencjał rozwojowy. Mieszkańcy coraz

częściej dostrzegają te zjawiska jako realne zagrożenia i są bardziej skłonni do reagowania.

- System pomocy społecznej funkcjonuje stabilnie i wykazuje tendencję do obejmowania wsparciem coraz mniejszej liczby rodzin. Może to świadczyć o stopniowej poprawie sytuacji części mieszkańców oraz o skuteczności podejmowanych działań pomocowych.
- Na terenie gminy dostępne są programy aktywizacji zawodowej realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy, co tworzy podstawy do wspierania osób bezrobotnych i ograniczania wykluczenia zawodowego, szczególnie wśród ludzi młodych.

Słabe strony

- Najpoważniejszym problemem strukturalnym gminy jest niekorzystna sytuacja demograficzna. Występuje systematyczny spadek liczby mieszkańców oraz proces starzenia się ludności, co w dłuższej perspektywie może ograniczać rozwój społeczno-gospodarczy gminy.
- Bezrobocie pozostaje istotnym problemem społecznym, zwłaszcza wśród kobiet. Lokalny rynek pracy charakteryzuje się ograniczoną liczbą ofert, co zmniejsza możliwości aktywizacji zawodowej mieszkańców na miejscu.
- Przemoc domowa stanowi trwałe i jedno z najpoważniejszych zagrożeń społecznych w gminie. Wzrost liczby interwencji oraz rodzin objętych wsparciem pokazuje skalę problemu i potrzebę dalszego wzmacniania działań w tym obszarze.
- W opinii mieszkańców istotnym problemem pozostają uzależnienia, zwłaszcza alkoholizm, nikotynizm oraz uzależnienia behawioralne, takie jak nadmierne korzystanie z Internetu. Świadczy to o głębokim zakorzenieniu tych zjawisk w środowisku lokalnym.
- Mimo ogólnie korzystnej sytuacji wśród dzieci i młodzieży, coraz większego znaczenia nabierają zagrożenia cyfrowe, takie jak cyberprzemoc, hejt, naruszanie prywatności oraz uzależnienia od nowych technologii.
- Ograniczona liczba ofert pracy oraz niewielka skala programów aktywizacyjnych powodują, że możliwości realnej poprawy sytuacji zawodowej mieszkańców są nadal niewystarczające.

Szanse

- Skuteczność dotychczasowych działań profilaktycznych stwarza możliwość ich dalszego rozwijania i rozszerzania na nowe obszary zagrożeń, zwłaszcza związane z bezpieczeństwem w sieci, hazardem internetowym oraz odpowiedzialnym korzystaniem z technologii.
- Rosnąca świadomość społeczna w zakresie przemocy domowej i uzależnień sprzyja wcześniejszemu ujawnianiu problemów oraz skuteczniejszemu udzielaniu pomocy osobom potrzebującym wsparcia.
- Istnieją realne możliwości dalszego wzmacniania współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na terenie gminy, takimi jak szkoły, pomoc społeczna, Policja, GKRPA i służby rynku pracy, co może zwiększyć skuteczność działań profilaktycznych i interwencyjnych.
- Programy aktywizacji zawodowej realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy mogą być rozwijane i intensyfikowane, co zwiększy szanse mieszkańców na powrót na rynek pracy, zwłaszcza osób młodych i długotrwale bezrobotnych.
- Pozytywne wyniki młodzieży na tle próby ogólnopolskiej stwarzają możliwość budowania wizerunku gminy jako środowiska sprzyjającego zdrowemu stylowi życia i bezpiecznemu rozwojowi dzieci i młodzieży.

Zagrożenia

- Postępująca depopulacja i starzenie się ludności mogą prowadzić do osłabienia potencjału rozwojowego gminy, wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze oraz zmniejszenia liczby osób aktywnych zawodowo.
- Utrzymywanie się problemu przemocy domowej niesie ryzyko jego dalszego utrwalania oraz poważnych konsekwencji społecznych, szczególnie dla dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach dotkniętych przemocą.
- Dynamiczny rozwój technologii cyfrowych zwiększa ryzyko nowych form uzależnień oraz zagrożeń, takich jak hazard internetowy, cyberprzemoc i nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych.
- Ograniczony lokalny rynek pracy może sprzyjać dalszemu odpływowi młodych mieszkańców poza gminę, co będzie pogłębiać niekorzystne procesy demograficzne.

Wnioski z analizy SWOT

Analiza SWOT pokazuje, że Gmina Przelewice posiada solidne podstawy do dalszego rozwoju polityki społecznej, zwłaszcza w obszarze profilaktyki dzieci i młodzieży oraz budowania świadomości społecznej w zakresie uzależnień i przemocy.

Największym kapitałem gminy są skuteczne działania profilaktyczne, dobra współpraca instytucjonalna oraz rosnąca wrażliwość mieszkańców na problemy społeczne.

Najpoważniejsze wyzwania mają charakter długofalowy i strukturalny: niekorzystna sytuacja demograficzna, ograniczony rynek pracy oraz trwałość zjawiska przemocy domowej.

Konieczne jest dalsze wzmacnianie działań ukierunkowanych na:

- przeciwdziałanie przemocy domowej,
- rozwój profilaktyki uzależnień behawioralnych i cyfrowych,
- aktywizację zawodową mieszkańców,
- wspieranie rodzin i tworzenie warunków sprzyjających zatrzymywaniu młodych ludzi w gminie.

Analiza SWOT jednoznacznie wskazuje, że Gmina Przelewice ma realny potencjał do dalszego wzmacniania bezpieczeństwa społecznego i jakości życia mieszkańców, jednak wymaga to konsekwentnej, zintegrowanej polityki społecznej łączącej działania profilaktyczne, pomocowe, edukacyjne i aktywizacyjne.

VII. ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu

¹ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

psychicznemu². Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka

CZYNNIKI RYZYKA

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*³.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy⁴.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z

² Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

³ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 23.01.2026).

⁴ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła*.

zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym**. Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”⁵;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

⁵K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnych i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić⁶:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

⁶ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce* [w:] *Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna*, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.

Pełna wersja przeprowadzonej Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych Gminy Przelewice dostępna jest na stronie Gminy Przelewice: <https://przelewice.pl/strona/gminna-komisja-rozwiazywania-problemow-alkoholowych>

VIII. CEL GŁÓWNY I KIERUNKI DZIAŁANIA PROGRAMU.

Art. 4¹ ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że realizacja zadań własnych gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika.”

1. Cel główny

Celem głównym Programu jest ograniczenie negatywnych konsekwencji społecznych, w tym szczególnie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu, innych substancji psychoaktywnych i zachowań nałogowych oraz redukcja zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków oraz podejmowania innych zachowań nałogowych i ryzykownych przez dzieci i młodzież oraz dorosłych mieszkańców Gminy Przelewice

Poprzez:

- **prorowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym i przemocy w rodzinie,**
- **wspieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież. Wzmacnianie czynników chroniących i motywujących**

do większej aktywności w życiu społecznym,

- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, przeciwdziałaniu narkomanii, uzależnieniom behawioralnym i przemocy w rodzinie. Współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie, używających substancji psychoaktywnych lub podejmujących zachowania nałogowe oraz członków ich rodzin, a także dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udzielanie osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin wsparcia psychologicznego, społecznego i prawnego. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną,
- zapewnianie działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przelewicach,
- ograniczanie dostępu do alkoholu.

Zadania te będą realizowane w ramach uchwalonego przez radę gminy, gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii pod wspólną nazwą „ **Gminny Program Przeciwdziałania Uzależnieniom**”. Realizując gminny program, należy przestrzegać ustawowego wymogu, aby każde zadanie, które zostanie wpisane do gminnego programu, miało związek z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w rozumieniu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ponieważ tylko na takie zadania mogą zostać wydatkowane środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, o czym mówi art. 11¹ „W celu pozyskania dodatkowych środków na finansowanie zadań określonych w art. 4¹ gminy pobierają opłatę za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, o których mowa w art. 18”.

W kontekście nowego brzmienia art. 4¹ , planując działania w ramach gminnych programów, należy jednocześnie uwzględniać zadania wskazane do realizacji przez Narodowy Program Zdrowia.

IX. SZCZEGÓŁOWY WYKAZ ZADAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I PRZECIWDZIAŁANIA PATOLOGIOM SPOŁECZNYM

1. Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi leczenie osób uzależnionych od alkoholu prowadzą podmioty lecznicze wykonujące działalność leczniczą w ramach świadczeń stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej. Od osób uzależnionych od alkoholu nie pobiera się opłat za świadczenia w zakresie leczenia odwykowego udzielanego przez ww. podmioty. Podstawową metodą leczenia osoby uzależnionej od alkoholu jest psychoterapia indywidualna i grupowa. Podstawowym zadaniem samorządu terytorialnego jest zadbanie o dostępność terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia dla mieszkańców gminy. Dostępność profesjonalnej i efektywnej terapii warunkuje skuteczność jakichkolwiek innych działań podejmowanych na rzecz osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin.

Zadanie gminy zgodnie z ustawą
ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI POMOCY TERAPEUTYCZNEJ I REHABILITACYJNEJ DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU OSÓB ZAGROŻONYCH NARKOMANIĄ, PRZEMOCĄ DOMOWĄ I UZALEŻNIENIAMI BEHAVIORALNYMI

Działanie	Wskaźniki	Realizacja kierunku działań określonego w Narodowym Programie Zdrowia
Prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób i rodzin dotkniętych przemocą domową	ilość konsultacji specjalistycznych ilość dyżurów psychologa i terapeutów uzależnień	3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Współpraca z poradniami specjalistycznymi (w tym poradniami leczenia uzależnień i współuzależnienia).	ilość placówek zdrowotnych, świadczących pomoc dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, z którymi nawiązana została stała współpraca	3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa)
Pomoc w organizacji i działaniu grup wsparcia dla osób uzależnionych na terenie	ilość osób korzystających z pomocy grup wsparcia ilość spotkań	3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa)

gminy.		
Prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin o możliwościach uzyskania wsparcia, aktualizacje bazy danych i jej upowszechnianie	Ilość osób, którym przekazano informacje; Ilość odsłon strony internetowej	2.1.1 Działania informacyjne i edukacyjne 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa)
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie motywowania do podjęcia leczenia odwykowego oraz kierowania do konkretnych placówek terapeutycznych, opłacanie kosztów: powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, sądowych związanych z zobowiązaniem do leczenia odwykowego	ilość posiedzeń komisji ilość osób zmotywowanych do podjęcia leczenia; ilość wydanych opinii biegłych ilość wniosków skierowanych do sądu	3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa)

2. Uzależnienie w szczególności od alkoholu oraz picie szkodliwe zaburza cały system rodzinny, działa destrukcyjnie nie tylko na osobę uzależnioną, ale również na pozostałych członków rodziny. W szczególności na negatywne skutki uzależnień narażone są dzieci, które wychowują się w takich rodzinach. W związku z tym jednym z bardzo ważnych zadań samorządu jest zapewnienie kompleksowego wsparcia specjalistycznego wszystkim członkom takich rodzin. Z uwagi na to, że w rodzinach z problemem uzależnień często pojawia się zjawisko przemocy, w ramach zadania realizowane będą również działania mające na celu zapobieganie przemocy oraz zapewnienie stałej, kompleksowej i profesjonalnej pomocy specjalistycznej z ww. zakresu. Podejmowane będą działania interwencyjne i edukacyjne adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadanie gminy zgodnie z ustawą UDZIELANIE RODZINOM, W KTÓRYCH WYSTĘPUJĄ PROBLEMY UZALEŻNIEŃ, POMOCY PSYCHOSPOŁECZNEJ I PRAWNEJ, A W SZCZEGÓLNOŚCI OCHRONY PRZED PRZEMOCĄ		
Doskonalenie i upowszechnianie standardów interdyscyplinarnej pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie-dorosłych i dzieci	Ilość kampanii edukacyjnych; Ilość upowszechnionych informacji	3.1.1. Edukacja zdrowotna
Przeciwdziałanie przemocy w	Ilość sporządzonych	3.1.1. Edukacja zdrowotna

rodzinie- doskonalenie metod interwencji w sytuacji przemocy w ramach procedury „Niebieskiej karty”	Niebieskich Kart; Ilość posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego; Ilość powołanych grup roboczych Ilość spotkań grup roboczych Ilość szkoleń Ilość osób uczestniczących w szkoleniach	3.1.2 Szkolenie kadr 3.3. Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa)
Pomoc prawna adresowana do osób doświadczających przemocy domowej, osób uzależnionych i współuzależnionych (w ramach punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w Urzędzie Gminy).	Ilość udzielonych porad	3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Prowadzenie edukacji społecznej na temat zjawiska przemocy i możliwości uzyskania pomocy oraz sposobów reagowania na przemoc (zakup i dystrybucja materiałów informacyjno- edukacyjnych)	Ilość zakupionych materiałów	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna
Realizacja warsztatów i szkoleń dla rodziców z zakresu prawidłowego pełnienia funkcji rodzicielskich i przeciwdziałania przemocy domowej (wzmacnianie czynników chroniących)	ilość warsztatów i szkoleń dla rodziców liczba rodziców, uczestniczących w warsztatach i szkoleniach podnoszących kompetencje rodzicielskie ilość placówek zaangażowanych w realizację zadania	3.1.1 Edukacja Zdrowotna 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa 4.2. Działania informacyjno- edukacyjne i profilaktyczne

3. Działania skierowane do dzieci i młodzieży będą miały na celu przede wszystkim opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej i innych środków psychoaktywnych, wspieranie abstynencji oraz przygotowanie młodego człowieka do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem alkoholu , narkotyków, bezpiecznego korzystania z nowych technologii jak również promocja zdrowego trybu życia wolnego od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych i innych czynności uzależniających. Natomiast działania skierowane do rodziców i opiekunów będą miały na celu przede wszystkim zwiększenie świadomości w zakresie zagrożeń wynikających z używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez młodych ludzi oraz zagrożeń wynikających z uzależnień behawioralnych.

Zadanie gminy zgodnie z ustawą PROWADZENIE PROFILAKTYCZNEJ DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ I EDUKACYJNEJ W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, W SZCZEGÓLNOŚCI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY, W TYM PROWADZENIE POZALEKCYJNYCH ZAJĘĆ SPORTOWYCH, A TAKŻE FINANSOWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ DOŻYWIANIA DZIECI UCZESTNICZĄCYCH W POZALEKCYJNYCH PROGRAMACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH		
Realizacja programów profilaktycznych skierowanych bezpośrednio do dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem programów z <i>Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego</i> (prowadzonego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii).	ilość realizowanych programów ilość podmiotów realizujących programy profilaktyczne liczba dzieci i młodzieży biorącej udział w programach profilaktycznych	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne
Podejmowanie wraz ze szkołami działań o charakterze edukacyjnym dla rodziców z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych (<i>broszury, plakaty, ulotki o treści edukacyjnej itp.</i>)	liczba osób biorących udział w programach ilość podmiotów realizujących programy	2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna 2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne
Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych	liczba realizowanych programów liczba osób biorących udział w programach	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne
Organizowanie szkoleń i kursów specjalistycznych dla nauczycieli i pedagogów prowadzących zajęcia profilaktyczne z młodzieżą.	liczba szkoleń i kursów liczba osób biorących udział	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne 3.1.2 Szkolenie kadr 2.2. Rozwój kadr
Wspieranie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych tematycznie z profilaktyką zdrowotną (debaty, happeningi, konferencje, festyny)	liczba kampanii	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne
Promowanie abstynencji i zdrowego stylu życia w szczególności poprzez: zagospodarowanie czasu wolnego, organizowanie imprez rodzinnych, festynów,	ilość kampanii edukacyjnych ilość festynów rodzinnych i miejsc organizacji ilość publikacji	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne

kampanii edukacyjnych	prasowych, artykułów, informacji on-line o tematyce uzależnień	
Organizowanie i dofinansowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych.	liczba szkoleń liczba osób uczestniczących	3.1.1. Edukacja zdrowotna
Organizowanie i finansowanie szkoleń dla osób zawodowo zajmujących się profilaktyką i przeciwdziałaniem uzależnieniom	liczba szkoleń liczba osób uczestniczących	2.1.1. Działania edukacyjne i informacyjne 3.1.1. Edukacja zdrowotna 4.2. Działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne 3.1.2 Szkolenie kadr 2.2. Rozwój kadr
Wspieranie działań zmierzających do przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców.	ilość podjętych działań ilość osób biorących udział w działaniach	3.1.1. Edukacja zdrowotna. 3.3. Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa.
Finansowanie programu interwencyjno-motywacyjnego dla osób nietrzeźwych z terenu Gminy Przelewice	Ilość osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	3.1.1. Edukacja zdrowotna. 3.2.3. Profilaktyka wskazująca 3.3. Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa.

4. Wszelkie zadania związane z profilaktyką problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii mogą być realizowane wspólnie z organizacjami pozarządowymi, które w swoim statucie mają zawarte powyższe działania.

Zadanie gminy zgodnie z ustawą WSPOMAGANIE DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI, STOWARZYSZEŃ I OSÓB FIZYCZNYCH, SŁUŻĄCEJ ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH		
Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień organizacji pozarządowych, instytucji i osób, których działalność skierowana jest do mieszkańców Gminy Przelewice.	ilość organizacji włączonych w działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	3.1.1 Edukacja Zdrowotna 2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 2.3.2 Profilaktyka selektywna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.2 Profilaktyka selektywna 2.1.1 Działania informacyjne i Edukacyjne
Budowanie lokalnych koalicji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, poprzez porozumienia z innymi samorządami, zwłaszcza z gminami sąsiadującymi przy współpracy z samorządem województwa.	ilość lokalnych koalicji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	3.1.1 Edukacja Zdrowotna

5. W przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym oraz w przypadku złamania zakazów reklamy napojów alkoholowych Gmina będzie podejmować interwencje oraz występować przed sądem jako oskarżyciel publiczny.

Zadanie gminy zgodnie z ustawą PODEJMOWANIE INTERWENCJI W ZWIĄZKU Z NARUSZENIEM PRZEPISÓW OKREŚLONYCH W ART. 131 I 15 USTAWY ORAZ WYSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM W CHARAKTERZE OSKARŻYCIELA PUBLICZNEGO		
Kontrola punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w zakresie określonym ustawą.	Ilość przeprowadzonych kontroli	<i>3.1.1. Zadania regulacyjne i zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów</i>
Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży osobom nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt lub pod zastaw.	Ilość interwencji	<i>3.1.1. Zadania regulacyjne i zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów</i>
Monitorowanie ilości wydanych zezwoleń na sprzedaż i podanie napojów alkoholowych.	Ilość wydanych pozwoleń	<i>3.1.1. Zadania regulacyjne i zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów</i>
Monitorowanie zgodności usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2137.)	Ilość wydanych pozwoleń	<i>3.1.1. Zadania regulacyjne i zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów</i>

X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Źródła finansowania programu:

Środki z budżetu Gminy, przeznaczone na realizację zadań własnych gminy wynikających z ustawy: **planowane wpływy z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż alkoholu oraz planowane wpływy z opłaty od sprzedaży napojów**

alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml tzw. „Małpki”.

2. Sposób kontroli i realizacji programu:

- Wójt Gminy składa Radzie Gminy sprawozdanie z wykonania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Patologiom Społecznym.
- Stały monitoring programu przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Realizacja kierunku działania określonego w Narodowym Programie Zdrowia:

3.1.1. Edukacja zdrowotna.

3.3. Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa.

Ustala się następujące zasady wynagradzania:

- a) Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują za każde posiedzenie oraz przeprowadzenie kontroli bądź wizytacji punktów sprzedaży alkoholu wynagrodzenie w wysokości 7% minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym okresie. Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest lista obecności.
- b) Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymuje zryczałtowane wynagrodzenie miesięczne w wysokości 20% minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym okresie.

4. Monitorowanie problemów uzależnienia w Gminie Przelewice

Monitorowanie sytuacji w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków stanowi podstawę do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności.

Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie gminy Przelewice polegać będzie w szczególności na przeprowadzaniu cyklicznych badań na temat skali uzależnień na terenie gminy; ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych, analizie sprawozdań z realizacji zadań. Dane te są przydatne przy podejmowaniu decyzji dotyczących ewaluacji podejmowanych działań programowych oraz przy planowaniu kolejnych działań profilaktycznych mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w środowiskach rodzinnych.